

PUBLICA
EU§

54 Öppenhet i EU-arbetet

54. Öppenhet i EU-arbetet

1. Inledning _____	3	5.2 Kommissionen _____	8
2. Översikt av rättsläget _____	3	5.3 Domstolen _____	9
3. Särskilda bestämmelser i primär- rätten _____	4	5.4 Europaparlamentet _____	9
4. Särskilda bestämmelser i sekun- därätten _____	4	5.5 Interna tjänsteföreskrifter _____	9
4.1 Regler om tystnadsplikt _____	4	6. Bestämmelser om publicering _____	10
4.2 Regler om handlingsoffentlighet _____	5	7. EU:s regler och den svenska offent- lighetsprincipen _____	10
5. Särskilda regler för EU:s institutio- ner _____	6	Litteratur _____	11
5.1 Rådet _____	6		

1. Inledning

För att förstå det offentlighetsrättsliga systemet inom EU är det nödvändigt att göra skillnad mellan å ena sidan den ordning som råder i medlemsstaterna och å andra sidan de regler som gäller EU:s institutioner.

Offentlighetslagstiftningen i de olika medlemsstaterna har generellt sett inte gjorts till föremål för harmonisering. Något stöd i EU-fördragen för en sådan allmän tillnärmning av de nationella regelsystemen finns för övrigt inte. Detta hindrar naturligtvis inte att det på särskilda områden finns och måste finnas EG-rättsliga regler om sekretess som skall iakttas i varje medlemsland. Sådana regler finns både i fördragen och i sekundärrätten, t.ex. på konkurrensområdet och på områden som är av betydelse för den inre marknadens funktion.

När det gäller frågan om offentlighet respektive sekretess inom EU:s egna institutioner har den principiella utgångspunkten länge varit att det råder sekretess beträffande institutionernas handlingar, överläggningar och verksamhet i övrigt. Det finns t.ex. ännu inte några generella regler om allmänhetens tillgång till dokument i institutionernas förvar.¹ På senare tid har dock ett antal betydelsefulla lagstiftnings- och andra åtgärder vidtagits för att öka insynen i kommissionens och framför allt rådets arbete.

Frånvaron av en generell offentlighetsprincip för EU:s institutioner kan likväl inte sägas innebära att EU är ett i anmärkningsvärd grad slutet system. En mängd information flödar fortlöpande ut från institutionerna inte bara till medlemsländernas representationer och myndighetsstrukturer i övrigt utan också till massmedier och allmänhet. En stor del av detta informationsflöde sprids via informella kanaler. Man kan med fog påstå att det inom EU råder en påfallande stor skillnad mellan den formella öppenheten, som är ganska liten, och den faktiska öppenheten, som är förhållandevis stor.

I slutakten till Maastrichtfördraget intogs en gemensam förklaring av medlemsstaterna om behovet av ökad öppenhet.² Svårigheterna i vissa medlemsstater att ratificera fördraget förde med sig en insikt om att förhandlingarna förts utan tillräcklig möjlighet till insyn och demokratisk debatt i medlemsländerna, vilket gav ytterligare aktualitet åt kravet på större öppenhet. Europeiska rådet har vid flera tillfällen (Birmingham och Edinburgh 1992 samt Köpenhamn 1993) framhållit behovet av en förbättrad information till allmänheten och en ökad insyn och öppenhet i EU:s arbete. Detta slogs även fast vid Euro-

peiska rådets möte i Essen 1994, då rådet också uttalade att den då aktuella anslutningen av Sverige, Norge, Finland och Österrike öppnar möjligheter till framsteg i detta avseende.

2. Översikt av rättsläget

De *grundläggande fördragen* innehåller vissa bestämmelser som anknyter till allmänhetens insyn i EU-arbetet.

Sålunda finns i EG-fördraget allmänna regler om tystnadsplikt för medlemmarna av gemenskapens institutioner, medlemmarna av kommittéer samt tjänstemän och övriga anställda i gemenskapen. En långtgående tystnadsplikt av motsvarande slag finns i Euratomfördraget.

I EG-fördraget stadgas vidare att ingen medlemsstat skall vara förpliktad att lämna sådan information, vars avslöjande den anser strida mot sina väsentliga säkerhetsintressen.

Förordningar och vissa direktiv och beslut skall offentliggöras i EGT. För de konventioner och andra överenskommelser som utarbetas inom ramen för EU:s andra och tredje pelare gäller mindre kategoriska publiceringsregler.

Kommissionen skall varje år offentliggöra en rapport om gemenskapernas verksamhet.

Enligt bestämmelser i Euratomfördraget skall kommissionen lämna medlemsstater, personer och företag viss sådan information som gemenskapen har fått. Kommissionen kan uppställa som villkor för att lämna sådan information, att denna förblir konfidentiell och inte vidarebefordras till tredje man. Sådan information som gemenskapen får när den genomför sina forskningsprogram och vars röjande är ägnat att skada en eller flera medlemsstaters försvarsintressen, skall vara sekretessbelagd i enlighet med vad som föreskrivs i Euratomfördraget.

Också inom *sekundärrätten* finns bestämmelser om tystnadsplikt för EU-tjänstemän samt för funktionärer vid nationella tillsynsmyndigheter. Dessa bestämmelser innefattar i vissa fall långtgående föreskrifter om konfidentiell behandling, t.ex. när det gäller undersökningar som kommissionen tagit fram. Oftast är dock dessa regler mycket allmänt hållna. De kan t.ex. säga att tystnadsplikt råder i fråga om sekretessbelagd information utan att det anges vilken in-

¹ Vid den regeringskonferens som inleddes den 29 mars 1996 har bl.a. Sverige lagt fram förslag om en fördragsfäst princip om handlingsoffentlighet i EU:s institutioner.

² Förklaring (nr 17) om rätten till tillgång till information (EGT C 191, 1992, s. 101).

formation som skall vara sekretessbelagd.

I den s.k. arkivförordningen³ finns bestämmelser om allmänhetens tillgång till Europeiska gemenskapens och Euratoms historiska arkiv.

Institutionerna har även *internt* reglerat hur information, handlingar och upplysningar skall hanteras. Grundläggande bestämmelser om tystnadsplikt, hantering av hemlig information, disciplinära sanktioner vid brott mot bestämmelserna m.m. finns i tjänsteföreskrifter för EU:s tjänstemän. Det finns även särskilda säkerhetsregler beträffande på visst sätt hemligstämplat material.

Av betydelse för öppenheten i rådets arbete är de bestämmelser som finns i rådets arbetsordning. Rådet har de senaste åren, vid sidan av arbetsordningen, fattat ett antal beslut i syfte att öka öppenheten i rådsarbetet och förbättra allmänhetens tillgång till rådshandlingar, se avsnitt 5.1. Motsvarande beslut har fattats också för kommissionens vidkommande.

3. Särskilda bestämmelser i primärrätten

I primärrätten finns det för närvarande inte några generella regler om allmänhetens tillgång till handlingar i institutionernas förvar. Däremot finns det föreskrifter om *publicering* av vissa rättsakter och andra dokument, se avsnitt 6.

För att institutionerna skall kunna förfoga över information som de måste ha för att fullgöra sina uppgifter har det ansetts nödvändigt att de kan garantera dem som lämnar upplysningar ett skydd mot otillbörlig spridning.

I artikel 214 i EG-fördraget finns en allmän regel om tystnadsplikt för EU:s tjänstemän och andra befattningshavare:

Medlemmarna av gemenskapens institutioner, medlemmarna av kommittéer samt tjänstemän och övriga anställda i gemenskapen skall, även efter det att deras uppdrag upphört, vara förpliktade att inte lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt, särskilt uppgifter om företag, deras affärsförbindelser eller deras kostnadsförhållanden.

Bestämmelsen innebär att även medlemsländernas tjänstemän är bundna av tystnadsplikt, i den mån de utför uppgifter för EU och därvid erhåller upplysningar av konfidentiell natur.

Begreppet »upplysningar som omfattas av tystnadsplikt» har ansetts vara av objektiv karaktär. Om informationen lämnats frivilligt eller

inte, saknar i stort betydelse vid bedömningen av om de lämnade upplysningarna faller under tystnadsplikten. Likaså är det av princip utan betydelse om informationen, så länge den inte offentliggjorts, är känd av flera personer.

Tystnadspliktsbegreppets objektiva karaktär hindrar inte att uppgiftslämnarens egen önskan har ett visst intresse. Det kan nämligen vara svårt att fastställa om spridningen av informationen kan leda till skada för uppgiftslämnaren eller tredje man. Man respekterar därför normalt uppgiftslämnarens begäran om att informationen skall behandlas konfidentiellt. Så förhåller det sig t.ex. i fråga om skydd mot dumpning, i vilket fall tystnadsplikt skall tillämpas på all information för vilken konfidentiell behandling begärts av den part som lämnat informationen.

Den nu nämnda artikel 214 tycks i praktiken ha tillämpats då det gällt uppgifter om affärsförhållanden och andra förhållanden som kan sägas röra tillämpningen av EG-rätten eller över huvud taget rör verkställighetsstadiet av EU:s arbete. Bestämmelsen synes däremot inte ha utnyttjats för att hindra insyn i EU:s politiska beredningsprocess.

En motsvarande regel om tystnadsplikt finns i artikel 194 i Euratomfördraget. Denna artikel ålägger dessutom medlemsstaterna att, på begäran av varje berörd medlemsstat eller av kommissionen, väcka talan under nationell jurisdiktion mot var och en som bryter mot tystnadsplikten i artikeln.

Av artikel 223 i EG-fördraget följer att en medlemsstat har rätt att vägra lämna ut information som den själv anser strida mot sina väsentliga säkerhetsintressen.

Artikel 24–27 i Euratomfördraget innehåller regler om sekretess i syfte att skydda medlemsstaternas försvarsintressen för sådana uppgifter som gemenskapsinstitutionerna erhållit vid utförandet av kärntechniska forskningsprogram.

4. Särskilda bestämmelser i sekundärrätten

4.1 Regler om tystnadsplikt

I EG:s förordningar och direktiv finns åtskilliga bestämmelser om tystnadsplikt. Det kan t.ex.

³ Rådets förordning 354/83/EEG, Euratom av den 1 februari 1983 om öppnandet för allmänheten av Europeiska gemenskapens och Europeiska atomenergigemenskapens historiska arkiv (EGT L 43, 15.2.1983, s. 1).

gälla föreskrifter som avser att skydda dem som lämnat in material eller material som framkommit genom undersökningar som kommissionen företagit. Av intresse i detta sammanhang är – på grund av konkurrensrättens särskilda betydelse – de bestämmelser som finns i rådsförordningen EEG/17/62.⁴

Artikel 20 i nämnda förordning ställer först upp en regel om att inhämtade upplysningar får användas bara för det med undersökningen eller kontrollen avsedda ändamålet. För det andra är berörda tjänstemän – såväl kommissionens som de nationella – underkastade en allmän tystnadsplikt vad gäller förhållanden som de på grund av förordningen får kunskap om och som med hänsyn till sin natur inte får spridas. Tystnadsplikten hindrar inte att uppgifterna används för behörigt bruk av kommissionen. Om uppgifterna avser affärshemligheter är tystnadsplikten särskilt sträng. Skulle en tjänsteman bryta mot tystnadsplikten kan det ådra kommissionen skadeståndsansvar.⁵

Sekretessbestämmelser finns också beträffande annan kontrollverksamhet, t.ex. i fråga om tillsyn av kreditinstitut och fondföretag, kontroll av livsmedel och samarbete mellan tullmyndigheter.

Förordningar och direktiv som anger att nationella tillsynsorgan skall utses brukar också innehålla regler om tystnadsplikt för anställda och tidigare anställda vid sådana organ. Ofta anges att tystnadsplikten inte gäller i förhållande till andra myndigheter i medlemsstaten, antingen uttryckligen eller genom att det anges att uppgifter får lämnas ut på grund av föreskrift i lag.

Som exempel på denna typ av tystnadspliktsbestämmelser kan nämnas artikel 12 i första banksamordningsdirektivet⁶ och artikel 16 i andra banksamordningsdirektivet.⁷ Personer som är eller varit anställda hos tillsynsmyndigheter samt revisorer och experter som är verksamma för myndighetens räkning skall enligt dessa bestämmelser vara bundna av tystnadsplikt. Det innebär att förtrolig information som erhållits i tjänsten inte får röjas till någon annan person eller myndighet på ett sätt som möjliggör identifiering av enskilda institut. Tystnadsplikten hindrar dock inte det informationsutbyte som förutsätts äga rum mellan medlemsstaternas tillsynsmyndigheter. En tillsynsmyndighet som tar emot sekretessbelagd information från ett annat lands tillsynsmyndighet skall emellertid se till att sekretessen för dessa uppgifter består. Den mottagna informationen får inte heller användas annat än för vissa begränsade ändamål. Från sekre-

tessen görs undantag i ytterligare ett antal närmare specificerade fall.

4.2 Regler om handlingsoffentlighet

I den s.k. arkivförordningen⁸ finns bestämmelser om öppnandet för allmänheten av EU:s historiska arkiv. Förordningen innehåller i artikel 1 sådana definitioner om vad som avses med »gemenskapernas arkiv» respektive »historiska arkiv» att den träffar en relativt vid grupp av dokument. Huvudregeln är att handlingarna blir offentliga 30 år efter den dag de har utfärdats. I de närmast följande artiklarna görs undantag för fyra typer av dokument som inte blir offentliga ens efter 30 år:

- Handlingar som innehåller upplysningar om enskilds privatliv eller yrkesliv.
- Vissa slag av handlingar inom området för Euratom.
- Handlingar som enligt en institutions föreskrifter och praxis betraktas som förtroliga (*confidentiel*) eller som hänförs till någon strängare sekretessgrad (*secret*).
- Handlingar som när de kom till en institutions kännedom var sekretessbelagda eller utgjorde företagshemligheter, om inte berörda personer eller företag underrättats om avsikten att häva sekretessen och underlåtit

⁴ Rådets första förordning nr 17 av den 6 februari 1962 om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT L 13, 21.2.1962, s. 204). Jfr artikel 214 i EG-fördraget och artikel 47 i EKSG-fördraget.

⁵ Detta skedde i mål 145/83, *Adams v. Commission* (1985) ECR 3539. Domstolen förpliktade där kommissionen att utge skadestånd för att inte tillräckligt ha skyddat en informatörs identitet. Denne hade lämnat information som ledde till att ett schweiziskt företag ådömdes böter av kommissionen. Informatören häktades och dömdes i sin tur av en schweizisk domstol till fängelse för sin informationsförmedling. De egenartade omständigheterna i målet finns närmare beskrivna i *Hartley*, s. 483f. Se även T-39/90 och C-67/91, i vilket sistnämnda fall domstolen begränsade de nationella konkurrensmyndigheternas möjligheter att i nationella ärenden begagna sådana upplysningar som de mottagit från kommissionen.

⁶ Rådets första direktiv 77/780/EEG av den 12 december 1977 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EGT L 322, 17.12.1977, s. 30).

⁷ Rådets andra direktiv 89/646/EEG av den 15 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut samt om ändring av direktiv 77/780/EEG (EGT L 386, 30.12.1989, s. 1).

⁸ Se not 1.

att inom en viss tidsfrist invända mot det. Detsamma gäller för motsvarande handlingar som upprättats inom en institution.

I artikel 6 anges vidare att medlemsstaterna skall avstå från att offentliggöra handlingar i sin besittning som är hemliga och för vilka sekretessen inte har hävts:

1. Medlemsstaterna skall avstå från att på mindre stränga villkor än de som föreskrivs i artiklarna 1–5 ge allmänheten tillgång till sådana i medlemsstaternas offentliga arkiv befintliga handlingar som härrör från institutionerna, och som är sekretessbelagda om sekretessen inte har hävts.

2. Punkt 1 skall även tillämpas på handlingar från medlemsstaterna som helt eller delvis återger innehållet i sådana handlingar som avses i punkt 1.

Arkivförordningen ger som framgår i första hand riktlinjer för upprättandet av historiska arkiv och allmänhetens tillgång till dessa. Men förordningen ger också uttryck för den inom EU traditionella uppfattningen att upphovsmannen till en handling ensam är behörig att bestämma handlingens status och om handlingen skall vara tillgänglig för allmänheten. EU:s institutioner eller medlemsstater, som har handlingen i sitt förvar, måste enligt denna uppfattning respektera upphovsmannens beslut rörande handlingens sekretesstatus. En sekretessbelagd handling får alltså lämnas ut endast om upphovsmannen har gått med på att sekretessen hävs.

Det kan synas som om arkivförordningen i stor utsträckning skulle utgöra hinder för medlemsstaterna att lämna ut handlingar som är hemliga i EU:s institutioner. För en svensk myndighet skulle det i så fall betyda att en självständig skadeprövning enligt sekretesslagen i praktiken skulle vara utesluten för material som enligt förordningen inte får lämnas ut. Det är dock långt ifrån klart vilket tillämpningsområde arkivförordningen har på det nationella planet. Enligt sin ordalydelse gäller förordningen endast handlingar som förvaras i medlemsstaternas *arkiv*. För uppfattningen att förordningen åtminstone i praktiken inte begränsar medlemsstaternas möjligheter att i enlighet med sin egen lagstiftning lämna ut EU-handlingar talar att förordningen såvitt känt aldrig åberopats gentemot en medlemsstat som offentliggjort material som varit sekretessbelagt i institutionerna. Vidare synes det kunna ifrågasättas huruvida förordningsbestämmelserna är tillräckligt ovillkorligt utformade för att kunna tillämpas direkt i med-

lemsstaterna. Slutligen skulle det kunna hävdas att den allmänna synen på offentlighet inom EU har förändrats så att bestämmelserna åtminstone i viss mån blivit obsoleta.

Enligt artikel C i unionsfördraget skall unionen ha en gemensam institutionell ram inom vilken gemenskapens regelverk skall följas. Arkivförordningen, som tillkom före unionsfördraget, har inte antagits med stöd av de fördragsartiklar som gäller institutionernas interna regler utan med stöd av bl.a. artikel 235 i EG-fördraget. Det vill därför synas som om, åtminstone vid en strikt tolkning, handlingar gällande EU:s andra och tredje pelare inte omfattas av arkivförordningen.

Som exempel på en sekundärrättslig reglering som syftar till att på ett särskilt område harmonisera medlemsstaternas offentlighetslagstiftning kan nämnas direktivet om fri tillgång till miljöupplysningar.⁹ Detta direktiv ålägger medlemsstaterna att säkerställa att offentliga myndigheter lämnar ut vissa uppgifter om miljön till varje fysisk eller juridisk person på dennes begäran och utan att skälen för begäran behöver anges.

5. Särskilda regler för EU:s institutioner

5.1 Rådet

Enligt artikel 5 i rådets arbetsordning¹⁰ omfattas rådets överläggningar av sekretess, såvida inte rådet beslutar något annat. Sekretessen gäller både för förhandlingar och för sådana dokument som avslöjar medlemsstaternas eller kommissionens ståndpunkter, dvs. i första hand rådets protokoll och de förklaringar som enligt artikel 9 kan fogas till protokollet.

Rådets möten är enligt artikel 6 i arbetsordningen inte offentliga utom när rådet debatterar sitt halvårsvisa arbetsprogram och kommissionens arbetsprogram. Rådet kan – enhälligt – besluta att också andra debatter skall vara offentliga. Offentliga debatter skall utsändas i television.

Artikel 7 i arbetsordningen innehåller regler för när omröstningsresultaten skall offentliggöra

⁹ Rådets direktiv 90/313/EEG av den 7 juni 1990 om rätt att ta del av miljöinformation (EGT L 158, 23.6.1990, s. 56).

¹⁰ Rådets beslut 93/662/EG av den 6 december 1993 om ändring i rådets arbetsordning (EGT L 304, 10.2.1993, s. 1).

ras. Röstresultaten skall således normalt offentliggöras när rådet antar förordningar, direktiv eller beslut. Genom majoritetsbeslut kan dock bestämmas att utfallet skall hemlighållas. I vissa andra fall skall röstresultatet obligatoriskt offentliggöras. Åter i vissa andra fall skall offentliggörande ske efter enhälligt beslut härom. Det bör i sammanhanget påpekas att rådet i de flesta fall fattar beslut i sakfrågan utan omröstning.

Rådets arbetsordning återspeglar inte den senaste utvecklingen på området. Genom ett antal politiska respektive rättsligt bindande beslut, som fattats mot bakgrund av de politiska markeringar som regeringscheferna gjort vid Europeiska rådets möten bl.a. i Edinburgh 1992 och Köpenhamn 1993, har öppenheten i rådsarbetet ökat.

Sålunda antog rådet och kommissionen den 6 december 1993 en uppförandekodex om tillgång till rådets och kommissionens handlingar.¹¹ I denna kodex, som är ett politiskt och icke rättsligt bindande instrument, slås fast att allmänheten skall ha största möjliga insyn i handlingar som förvaras i de berörda institutionerna. Från denna huvudregel görs undantag för sådana uppgifter som rör t.ex. allmän säkerhet, skydd för privatlivet och affärshemligheter. Undantag görs även för uppgifter som skulle undergräva en förtrolig behandling som har begärts av den som lämnat informationen eller som, om det är en medlemsstat som lämnat informationen, är föreskriven i medlemsstatens lagstiftning. Ett annat viktigt undantag är att en begäran kan avslås med hänvisning till behovet av förhandlingssekretess i rådsarbetet.

En ansökan om att få ta del av handlingar måste vara skriftlig. Är det fråga om uppgifter som inte upprättats inom respektive institution utan kommit in utifrån skall ansökan inte prövas utan hänvisning skall ske till uppgiftslämnaren. Avslagsbeslut skall vara motiverade och ha fullföljdshänvisning. Som villkor för utlämnandet kan föreskrivas att handlingen inte får spridas i kommersiellt syfte. En ansökan skall besvaras inom en månad.

Uppförandekodexen har på det rättsliga planet genomförts genom ett rådsbeslut om allmänhetens tillgång till rådshandlingar.¹² Beslutet kan sägas innebära att en offentlighetsprincip numera gäller beträffande rådets handlingar, dock med flera viktiga inskränkningar. Särskilt bör observeras bestämmelsen i artikel 2.2, som reglerar det fallet att ett begärt dokument visar sig vara skrivet av en fysisk eller juridisk person, en medlemsstat, en annan gemenskapsinstitution eller någon annan nationell eller internatio-

nell organisation, dvs. att handlingen har upprättats av någon annan än rådet självt. I detta fall skall sökanden hänvisas att vända sig direkt till upphovsmannen. Bestämmelsen kan ses som en konsekvens av den traditionella uppfattningen inom EU att upphovsmannen till en handling ensam är behörig att bestämma över handlingens sekretesstatus.

Andra begränsningar av den offentlighetsprincip som rådet infört är att den inte ger allmänheten tillgång till rådets diaries och arkiv.

Till skillnad från vad som förmodas gälla för den ovan nämnda arkivförordningen står det klart att rådsbeslutet också omfattar handlingar som hör till EU-samarbetets andra och tredje pelare.

Grunderna för att avslå en begäran om att få tillgång till en rådshandling anges i artikel 4. Dessa är vidsträckta och i vissa fall vagt formulerade. Inte minst gäller detta den särskilda sekretessgrund som avser skydd för rådets överläggningar (artikel 4.2).

Förstainstansrätten har i *Guardian*-målet¹³ ogiltigförklarat ett rådsbeslut med hänvisning till att rådet underlåtit att vid tillämpningen av artikel 4.2 använda sig av det utrymme för skönsmässig bedömning som enligt förstainstansrätten finns när det gäller att göra en avvägning mellan å ena sidan medborgarnas intresse av att få tillgång till rådets handlingar och å andra sidan rådets eventuella intresse av att skydda sekretessen för dess överläggningar. Förstainstansrätten slog alltså fast en intresseavvägningsskyldighet trots att själva artikeln, 4.2, inte ger någon antydning om att en sådan föreligger. Domstolen uttalar sig inte i frågan om det var rätt eller fel av rådet att vägra lämna ut handlingarna, utan endast att rådet brustit i fråga om den individuella prövning som krävs vid en begäran om utfående. Någon möjlighet för domstolen att beordra en institution att lämna ut en viss handling finns för övrigt inte.¹⁴ Av intresse är vidare ett uttalande av domstolen att beslutet 93/731/EG är den enda åtgärd varigenom medborgarnas rätt till tillgång till rådshandlingar re-

¹¹ Beteenderegler angående allmänhetens tillgång till rådets och kommissionens dokument 93/730/EG (EGT L 340, 31.12.1993, s. 41).

¹² Rådets beslut 93/731/EG av den 20 december 1993 om allmänhetens tillgång till rådets dokument (EGT L 340, 31.12.1993, s. 43).

¹³ Mål T-194/94, *Carvel et al v. Council* [1995].

¹⁴ Sverige har i september 1996 lämnat förslag till EU:s regeringskonferens som innebär att de fördragsmässiga hindren för införandet av en sådan möjlighet undanröjs.

gleras, medan däremot rådets arbetsordning endast reglerar rådets interna arbete.

Vidare bör artikel 8 i rådsbeslutet 93/731/EG uppmärksammas. Enligt denna artikel skall beslutet gälla med beaktande av de bestämmelser som gäller för skydd av sekretessbelagd information. Detta kan synas betyda att en handling som är sekretessbelagd med stöd av exempelvis artikel 5 i rådets arbetsordning (om skydd för rådets överläggningar) aldrig kan lämnas ut, såvida inte rådet fattar ett särskilt beslut om att häva sekretessen. Detta skulle i sin tur betyda att rådet kan avslå en ansökan om att få ut en handling enbart med hänvisning till att en tjänsteman vid rådssekretariatet beslutat sekretessbelägga handlingen. Mot bakgrund av förstainstansrättens argumentering i det nyss nämnda *Guardian*-målet framstår det emellertid som långt ifrån säkert att rådet har möjlighet att på detta sätt underlåta en saklig prövning av handlingens innehållsmässiga sekretessvärde. I praktiken har rådet heller inte åberopat artikel 8 som enda grund för en vägran att lämna ut en handling.

Nederländerna väckte år 1994 talan vid EG-domstolen om ogiltigförklaring av såväl uppförandekodexen som rådsbeslutet 93/731/EG. Enligt Nederländerna borde beslut av så vittgående betydelse ha fattats på annan och högre nivå än inom ramen för rådets interna organisation och verksamhet. I dom¹⁵ den 30 april 1996 ogillade EG-domstolen Nederländernas talan. Domstolen slog fast att rådet måste anpassa sig till den utveckling på området som tyder på en fortgående bekräftelse av principen om allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar som förvaras hos offentliga myndigheter. Rådet har rätt att vidta denna anpassning genom förändringar som rör den interna organisationen. Emellertid tillade domstolen att detta gällde så länge som gemenskapslagstiftaren inte har antagit en allmän reglering om allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar som förvaras hos gemenskapens institutioner.

År 1995 vidtog rådet, vid sidan av arbetsordningen och rådsbeslutet 93/731/EG, ett antal politiska överenskommelser i riktning mot ökad öppenhet.

Vid allmänna rådets möte den 29 maj 1995 antogs tre slutsatser om skärpt tillämpning av procedurreglerna i arbetsordningen. Dessa slutsatser innebär följande:

- Medlemsstaterna förbinder sig att alltid offentliggöra omröstningsresultaten i rådet. Den möjlighet som finns enligt arbetsord-

ningen att hemlighålla resultaten skall alltså inte utnyttjas.

- Rådsdebatterna skall i större omfattning än tidigare vara öppna för allmänheten och massmedierna.
- Informationen till allmänheten inför rådsmöten skall förbättras. Bl.a. skall rådssekretariatet helt eller delvis kunna offentliggöra de textförslag som ligger till grund för rådets överläggningar.

Vidare antog allmänna rådet den 2 oktober 1995 en särskild uppförandekodex om offentliggörande av protokoll och tillhörande förklaringar i det fall rådet uppträder som lagstiftare. Beslutet var föranlett av den omfattande debatt som uppkom i medlemsstaterna och Europaparlamentet när det under år 1995 blev allmänt känt att medlemsstaterna och kommissionen vid beslut om nya rättsakter ibland till protokollet fogar särskilda förklaringar, som ofta innehåller uppfattningar om rättsaktens tolkning eller på annat sätt är av kontroversiell natur. Dessa förklaringar har normalt hållits hemliga i rådet, och de har t.ex. inte företetts för Europaparlamentet ens i fall då medbestämmandeförfarandet varit tillämpligt. Förklaringarna anses sakna rättslig relevans, men de får sin betydelse bl.a. genom att de kan skapa tysta samförståndslösningar mellan medlemsstaterna och i vissa fall binda upp kommissionen för en viss handlingslinje.

De åtaganden som gjorts genom uppförandekodexen syftar dels till att över huvud taget minska bruket av förklaringar till rättsakter, dels till att – enligt ett i kodexen närmare angivet förfaringssätt – åstadkomma en presumption för att förklaringarna, när sådana förekommer, skall offentliggöras, vilket i så fall sker genast. Någon motsvarande ändring har inte gjorts i arbetsordningen, som i detta avseende innebär en presumption för sekretess och som inte möjliggör ett offentliggörande förrän protokollet har justerats, vilket kan dröja åtskilliga månader. Arbetsordningen återspeglar alltså på denna punkt inte den praxis som numera tillämpas.

5.2 Kommissionen

För verksamheten i kommissionen är – liksom i rådet – sekretess den formella utgångspunkten. Likväl är kommissionen inte i påfallande grad ett slutet organ. Dels bedriver kommissionen själv en omfattande informationsverksamhet utöver den obligatoriska publicering som sker av

¹⁵ Mål C-58/94, *The Netherlands v. Council* [1996].

kommissionens årsrapport och dess förslag till rådet. Dels är informationsströmmen mycket stor både till och från nationella och oberoende experter, vilket leder till att de olika projekt som pågår inom kommissionen regelmässigt blir kända långt innan ett eventuellt förslag läggs fram.

Som närmare redovisats i föregående avsnitt antog rådet och kommissionen den 6 december 1993 en uppförandekodex om allmänhetens tillgång till rådets och kommissionens handlingar. Kodexen gjordes för kommissionens vidkommande rättsligt bindande genom beslut den 8 februari 1994.¹⁶ Genom samma beslut antog kommissionen verkställighetsföreskrifter. Reglerna för att få ut handlingar från kommissionen kan härmed sägas vara i stort sett samma som de som gäller för rådet.

5.3 Domstolen

I fråga om öppenheten vid domstolen får man göra skillnad mellan å ena sidan de processuella bestämmelser som reglerar parternas tillgång till processmaterialet och deras rätt att förfoga över detta samt å andra sidan allmänhetens möjlighet till insyn i verksamheten vid domstolen. När det gäller den förstnämnda aspekten hänvisas till kapitel 43.

EG-domstolens förhandlingar är som regel offentliga, och när domar avkunnas sker det alltid inför öppna dörrar, artikel 28 respektive 34 i domstolens stadga.¹⁷ Vad som förekommer vid domstolens överläggning är dock aldrig offentligt, artikel 32.

Det finns inte någon rätt för andra än parterna att ta del av processmaterialet i anhängiggjorda mål. Medlemsstaterna och övriga eventuella intressenter är hänvisade till den offentliga information som domstolen själv lämnar och som återfinns i bl.a. EGT:s C-del. Den som tillåts intervensera i ett mål får som regel tillgång till hela processmaterialet, artikel 93.3 i EG-domstolens arbetsordning.¹⁸ Förhållandet leder ibland till att medlemsstater och även enskilda i exempelvis statsstödsfall ansöker om intervention primärt för att få ett fullständigt bedömningsunderlag för ett eventuellt fullföljande av interventionen.

Inför muntliga förhandlingar i domstolen skrivs en förhandlingsrapport, som innehåller en redogörelse för den skriftliga argumenteringen. Denna rapport brukar finnas tillgänglig för den intresserade vid förhandlingstillfället.

5.4 Europaparlamentet

Europaparlamentet kan sägas vara det mest öppna organet i EU, därigenom att dess sessioner är offentliga liksom delvis även parlamentets utskottens möten. En stor del av parlamentets handlingar, inklusive de betänkanden som upprättas inom utskotten, är offentliga.

Europaparlamentet har – i likhet med vad som ofta är fallet med nationella parlament – även indirekt en funktion som förtjänar att uppmärksammas när det gäller öppenhet och insyn i EU:s arbete. De handlingar som kommer in till Europaparlamentet eller upprättas där brukar nämligen snabbt bli spridda och i praktiken ganska snart allmänt kända, oavsett om handlingarna formellt betraktas som hemliga eller inte.

5.5 Interna tjänsteföreskrifter

Vid institutionerna finns interna regler om hur information, handlingar och upplysningar skall hanteras. För tjänstemännen finns särskilda tjänsteföreskrifter. Dessa föreskrifter, som framför allt är av arbetsrättslig karaktär och därför faller utanför en redogörelse för öppenheten i EU-arbetet, innehåller bestämmelser om bl.a. hantering av hemligstämplad information och om disciplinära sanktioner vid brott mot tystnadsplikten. Någon meddelarfrihet liknande den som svenska tjänstemän åtnjuter finns inte.

Kommissionen har vidare genom beslut den 26 juli 1986 antagit anställningsvillkor för nationella experter, som är stationerade vid kommissionen. I beslutet anges att även de nationella experterna är underkastade tystnadsplikt.

I rådet och kommissionen finns också särskilda säkerhetsregler, som bl.a. reglerar den fysiska hanteringen av hemliga dokument vid rådssekretariatet respektive kommissionen och som syftar till att hemliga dokument erhåller vederbörliga hemligbeteckningar.¹⁹ I säkerhetsreglerna finns vidare föreskrifter om sekretessgradering och upphävande av sekretess.

¹⁶ Kommissionens beslut 94/90/EKSG, EG, Euratom av den 8 februari 1994 om allmänhetens tillgång till kommissionens dokument (EGT L 46, 18.2.1994, s. 58).

¹⁷ Jfr artikel 188 i EG-fördraget.

¹⁸ Arbetsordningen, som domstolen själv antar, finns återgiven i EGT L 176, 4.7.1991, s. 1).

¹⁹ För rådssekretariatets del har sådana regler antagits genom beslut den 30 januari 1995, nr 24/95. Kommissionen antog motsvarande beslut den 30 november 1994. Dessa beslut har inte publicerats.

De beteckningar som skall finnas enligt säkerhetsreglerna är, i fråga om rådssekretariatet:

Secret, confidentiel, restreint, limite och SN (sans numéro).

De båda sistnämnda beteckningarna innebär dock inte att dokumenten är i egentlig mening hemliga, utan endast att de inte är avsedda att offentliggöras för allmänheten. I kommissionen finns härutöver en ännu strängare sekretessbeteckning, nämligen Top secret.

6. Bestämmelser om publicering

I artikel 191 i EG-fördraget finns grundläggande bestämmelser om rättsakternas offentliggörande och publicering i EGT. Enligt artikeln skall förordningar samt vissa direktiv och beslut offentliggöras i EGT, vilket också är en förutsättning för att de skall bli gällande, medan andra direktiv och beslut skall delges dem som de riktas till.

Även de gemensamma ståndpunkter som rådet beslutar enligt artikel 189b-c i EG-fördraget skall publiceras i EGT, se artikel 15 i rådets arbetsordning.

Konventioner som utarbetas av rådet på tredje pelarområdet publiceras också. Andra konventioner liksom sådana gemensamma ståndpunkter och gemensamma åtgärder som utarbetas inom andra och tredje pelaren publiceras endast om rådet enhälligt beslutar detta, se artikel 18 i rådets arbetsordning.

Vid sidan av rättsakterna, som återfinns i EGT:s L-serie, publiceras en mängd annan information från institutionerna i EGT. Förslag från kommissionen trycks även i en särskild publikation, den s.k. COM-serien.

Europaparlamentet har egen utgivningsverksamhet och ger bl.a. ut redogörelser för sessionerna. EG-domstolens domssamlingar ges också ut i särskild ordning, på de elva officiella språken. De enskilda rättsfallen blir fortlöpande tillgängliga i offsettryck. Även generaladvokaternas yttranden kommer nästan genast ut i denna form.

Artikel 156 i EG-fördraget ålägger kommissionen att, senast en månad före öppnandet av Europaparlamentets session, offentliggöra en allmän rapport om gemenskapens verksamhet. Motsvarande bestämmelser finns i artikel 17 i EKSG-fördraget och i artikel 125 i Euratomfördraget.

7. EU:s regler och den svenska offentlighetsprincipen

Som har nämnts inledningsvis är offentlighetslagstiftningen i EU:s medlemsstater inte som sådan föremål för EG-rättslig harmonisering. Det skulle alltså inte kunna komma i fråga att EG på ett generellt plan beslutade vilken lagstiftning som skall gälla i medlemsstaterna avseende offentlighet och sekretess. Detta hindrar naturligtvis inte att det på vissa områden finns EG-rättsliga offentlighetsregler som måste iakttas i varje medlemsland. Av den tidigare redogörelsen framgår att det finns åtskilliga sådana regler i EG:s sekundärrätt. Flertalet av dessa regler är på det sättet oproblematiske att de utan svårighet låter sig inpassas i den svenska lagstiftningen.

Vad som kan te sig mera komplicerat i förhållande till den svenska offentlighetsprincipen är sådana sekretessregler som föreskriver att uppgifter som hittills varit offentliga i Sverige skall vara underkastade tystnadsplikt eller som i övrigt ingriper i det offentlighetsrättsliga systemet på de områden som EG-reglerna avser. Genom regler av denna typ – vilka inte är vanliga men som finns i t.ex. arkivförordningen,²⁰ direktivet om fri tillgång till miljöupplysningar²¹ och dataskyddsdirektivet²² – rubbas visserligen inte den svenska offentlighetsprincipen som sådan, men dess tillämpningsområde inskränks.²³

I slutakten till anslutningsfördraget avgav Sverige en förklaring vari det bl.a. heter:

Offentlighetsprincipen – särskilt rätten att ta del av allmänna handlingar, och grundlagsskyddet för meddelarfriheten – är och förblir grundläggande principer som utgör en del av Sveriges konstitutionella, politiska och kulturella arv.

²⁰ Se not 1.

²¹ Se not 6.

²² Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandlingen av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281/31, 23.11.1995, s. 31).

²³ Kommissionens reviderade förslag till dataskyddsdirektiv innehöll ett flertal bestämmelser som stod i konflikt med det svenska offentlighetsrättsliga systemet. I det antagna direktivet torde inte någon enskild bestämmelse stå i direkt strid mot detta system. I direktivets ingress har vidare – på svenskt initiativ – intagits en passus om att det vid direktivets införlivande i nationell lagstiftning är möjligt att ta hänsyn till principen om allmänhetens rätt till tillgång till offentliga handlingar.

De dåvarande medlemsstaterna ansåg inte att förklaringen utgjorde något hinder för ett svenskt medlemskap. De avgav emellertid en motförklaring, för övrigt den hittills enda motförklaring som avgivits vid någon anslutning, vari de noterade den svenska förklaringen och sade sig förutsätta »att Sverige som medlem i EU kommer att fullt ut följa gemenskapsrätten i detta avseende».

Betydelsen av dessa båda förklaringar är svår att bedöma. Det kan emellertid ifrågasättas om de, vid sidan av den politiska betydelsen, har någon egentlig rättslig relevans: EG-rättsliga sekretessregler gäller naturligtvis i alla medlemsstater i den mån de är avsedda att tillämpas av medlemsstaterna. Lika givet är det att den svenska offentlighetsprincipen kan fortsätta att utgöra den generella grunden för de regler som gäller i Sverige.

En omdiskuterad fråga är huruvida svenska myndigheter har rätt att göra en självständig sekretessprövning beträffande uppgifter i handlingar som härrör från EU:s institutioner och som där – med eller utan direkt stöd av interna sekretessregler – betraktas som hemliga. I den praktiska tillämpningen förorsakar frågan som regel inte någon konfliktsituation, eftersom en av institutionerna gjord sekretessbedömning är en betydelsefull ingrediens vid den skadeprövning som åligger de svenska myndigheterna enligt reglerna om utrikessekretess. Institutionernas bedömning får på så sätt ofta genomslag i Sverige även om den sekretessbeteckning som en institution åsatt ett visst dokument inte tillmäts någon självständig betydelse av svenska myndigheter.²⁴ Frågan ställs emellertid på sin spets om regeringen eller någon myndighet väljer att offentliggöra exempelvis förklaringar till rådsprotokoll i lagstiftningsärenden, trots att en majoritet av rådsmedlemmarna har beslutat att förklaringarna i detta fall inte skall offentliggöras. Från svensk sida kan det hävdas att giltigheten av rådets beslut är begränsad till den hantering av handlingarna som äger rum i rådet och i rådssekretariatet. Mot detta skulle emellertid kunna anföras att ett offentliggörande genom svenska myndigheters försorg står i strid mot artikel 5 i EG-fördraget: »Medlemsstaterna skall [...] säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av [...] åtgärder som vidtagits av gemenskapens institutioner.» Frågan om vilken räckvidd fördragsbestämmelsen har i detta avseende torde inte vara möjlig att bedöma generellt. Den synes inte heller ha varit föremål för EG-domstolens prövning.

Det kan tilläggas att flera av de principer som det EG-rättsliga systemet vilar på inte kan utläsas av vare sig lag eller domstolspraxis utan gäller endast i kraft av att de som en självklar sak har övertagits från en gemensam förvaltningsrättslig tradition i de ursprungliga medlemsstaterna. Detta är förhållandet t.ex. när det gäller den ovan beskrivna principen att upphovsmanen till en handling ensam har förfoganderätt över denna, oavsett om upphovsmannen är en enskild, en medlemsstat eller en EU-institution. Indirekt kommer principen till uttryck i arkivförordningen 1983 och i rådets beslut 1993 om allmänhetens tillgång till rådets handlingar (se avsnitt 4.2 och 5.1). I flera av de senare tillkomna medlemsstaterna är en sådan princip inte lika självklar eller, som i Sverige, oförenlig med den nationella förvaltningstraditionen. Det är emellertid knappast lönt att spekulera över vilken betydelse den härav följande förskjutningen i detta hänseende av medlemsstaternas gemensamma utgångspunkt för samarbetet kan tänkas få för den rättsliga bedömningen för det fall att exempelvis Sverige skulle anklagas för fördragsbrott bestående i att en svensk myndighet offentliggjort rådshandlingar utan rådets medgivande.

Litteratur

- Axberger, H-G., *Vad händer med offentlighetsprincipen vid ett svenskt EU-medlemskap?*, 1994.
- Curtin, D. och Meijers, H., *The Principle of Open Government in Schengen and the European Union: Democratic Retrogression?*, artikel i *Common Market Law Review*, 1995, s. 391–442.
- Curtin, D., *Betwixt and Between: Democracy and Transparency in the European Union*, utkast presenterat i anslutning till föredrag vid Kommerskollegiums seminarium den 22 mars 1996. Ej publicerat.
- Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. Två expertrap-*

²⁴Frågan huruvida institutionernas sekretessbeteckningar har *omedelbar* relevans för hanteringen av motsvarande dokument eller uppgifter i medlemsstaterna besvaras inte av EG-rätten utan avgörs av de respektive nationella regelsystemen. De svenska reglerna om utrikessekretess tillerkänner institutionernas sekretessbeteckningar blott medelbar relevans. I t.ex. Nederländerna torde förhållandet vara det motsatta, att döma av den nederländska högsta förvaltningsdomstolens (Raad van State) avgörande den 13 juli 1995 i målet *Alman Metten MEP v. Nederländernas ekonomiministerium*.

- porter till EU 96-kommittén. SOU 1996:42.
- Hartley, T.C., *The Foundations of European Community Law*, 3 uppl., 1994.
- Heckscher, S. och Wiklund, O., *Offentlighetsprincipen vid ett svenskt medlemskap i EU*, 1994.
- Karnovs EU-samling*, femte upplagan, 1996.
- Kassøe Andersen, B. och Vigant Ryborg, O., *EC and Public Access. Access to official information held by public administrative authorities in EC and in individual member countries*, 1993.
- Norström, C., *EU och den svenska offentlighetsprincipen*, 1995.
- Piris, J.-C., *After Maastricht, are the Community Institutions More Efficacious, More Democratic and More Transparent?*, artikel i *European Law Review* 1994:5.
- Utrikessekretessen*, Betänkande av Utredningen om utrikessekretessen, SOU 1994:49.

Författningstexter

1. Rådets förordning 354/83/EEG, Euratom av den 1 februari om öppnandet för allmänheten av Europeiska ekonomiska gemenskapens och Europeiska atomenergigemenskapens historiska arkiv (EGT L 43, 15.2.1983, s. 1).
2. Beteenderegler angående allmänhetens tillgång till rådets och kommissionens dokument 93/730/EG (EGT L 340, 31.12.1993, s. 41).
3. Rådets beslut 93/731/EG av den 20 december 1993 om allmänhetens tillgång till rådets dokument (EGT L 340, 31.12.1993, s. 43).
4. Kommissionens beslut 94/90/EKSG, EG, Euratom av den 8 februari 1994 om allmänhetens tillgång till kommissionens dokument (EGT L 46, 18.2.1994, s. 58).

medlemsstaterna är en sådan princip inte lika självklar eller, som i Sverige, oförenlig med den nationella förvaltningstraditionen. Det är emellertid knappast lönt att spekulera över vilken betydelse den härav följande förskjutningen i detta hänseende av medlemsstaternas gemensamma utgångspunkt för samarbetet kan tänkas få för den rättsliga bedömningen för det fall att exempelvis Sverige skulle anklagas för fördragsbrott bestående i att en svensk myndighet offentliggjort rådshandlingar utan rådets medgivande. En sådan anklagelse framfördes av rådet i *Journalisten*-målet (se avsnitt 5.2). Förstainstansrätten riktade emellertid inte någon kritik mot Sverige i detta avseende.

8. Amsterdamfördraget

Amsterdamfördraget innehåller dels en allmän öppenhetsprincip, dels bestämmelser om handlingsoffentlighet och informationsskyldighet.

Enligt den allmänna öppenhetsprincipen skall besluten inom EU fattas så öppet som möjligt. Eftersom denna princip intagits i artikel A i EU-fördraget gäller den inom EU:s alla samarbetsområden.

Enligt en ny artikel 191 a i EG-fördraget skall alla EU-medborgare samt fysiska personer bosatta i en medlemsstat och juridiska personer med säte i en medlemsstat ha rätt till tillgång till Europaparlamentet, rådets och kommissionens handlingar. Allmänna principer och nödvändiga sekretessregler skall beslutas av rådet i en rättsakt som skall börja gälla senast två år efter det att Amsterdamfördraget har trätt i kraft. Den skall beslutas enligt förfarandet i artikel 189b i EG-fördraget, vilket innebär att Europaparlamentets godkännande fordras. De tre institutionerna skall sedan i sina arbetsordningar besluta regler på tillämpningsnivå. Genom hänvisningar i artikel J 18 och K 13 i EU-fördraget blir de allmänna principerna och sekretessreglerna tillämpliga även beträffande handlingar som rör andra och tredje pelaren.

I en gemensam förklaring (nr 35) anges att en medlemsstat skall ha rätt att begära att rådet eller kommissionen inte vidarebefordrar en handling med ursprung från den staten till tredje man, om inte medlemsstaten dessförinnan har lämnat sitt medgivande. Förklaringen synes kunna tas till intäkt för att den nya offentlighetsregleringen i princip omfattar också till institutionerna inkomna handlingar.

I artikel 151.3 i EG-fördraget, som för närvarande innehåller endast en föreskrift om att rådet skall anta sin arbetsordning, har gjorts vissa tillägg. Sålunda skall rådet i sin arbetsordning fastställa de fall då rådet skall anses handla i egenskap av lagstiftare i syfte att medge större tillgång till handlingar i dessa fall samtidigt som effektiviteten i beslutsprocessen bevaras. Rådet skall alltid offentliggöra omröstningsresultaten, röstmotiveringarna och yttranden till protokollet, när rådet handlar i egenskap av lagstiftare. Det sistnämnda innebär ett fördragsfästande av den praxis som rådet i huvudsak redan tillämpar.

Till slutakten finns också fogad en gemensam förklaring (nr 9) enligt vilken initiativ till åtgärder från medlemsstaterna och kommissionen samt rättsakter som rådet antar inom tredjepelansområdet skall offentliggöras i EGT i enlighet med vad som anges i rådets respektive kommissionens arbetsordning. Som framgår av avsnitt 5.1 har rådet till stor del redan genomfört intentionerna i denna förklaring.

Litteratur

Abrahamsson, O., *Några avgöranden från EG-domstolen 1997*, artikel i SvJT 1998, s. 341.

Abrahamsson, O., *Avgöranden från EG-domstolen*, artikel i SvJT 1998, s. 487.

Axberger, H-G., *Vad händer med offentlighetsprincipen vid ett svenskt EU-medlemskap?*, 1994.

Curtin, D. och Meijers, H., *The Principle of Open Government in Schengen and the European Union: Democratic Retrogression?*, artikel i *Common Market Law Review*, 1995, s. 391–442.

Deckmyn, V. och Thomson, I., (red.) *Openness and Transparency in the European Union*, 1998.

Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. Två expertrapporter till EU 96-kommittén. SOU 1996:42.

Hartley, T.C., *The Foundations of European Community Law*, 3 uppl., 1994.

Heckscher, S. och Wiklund, O., *Offentlighetsprincipen vid ett svenskt medlemskap i EU*, 1994.

EU Karnov, 1998.

Kassøe Andersen, B. och Vigant Ryborg, O., *EC and Public Access. Access to official information held by public administrative authorities in EC and in individual member countries*, 1993.

Morel, R., *The Policy of Transparency in the European Union – Setting and Evolution*, artikel i JT 1997, s. 742.

Norström, C., *EU och den svenska offentlighetsprincipen*, 1995.

Piris, J-C., *After Maastricht, are the Community Institutions More Efficacious, More Democratic and More Transparent?*, artikel i *European Law Review* 1994:5.

Ragnemalm, H., *Démocrati et Transparence ---*, Festskrift till Mancini, 1998.

Söderman, J., *Rapport Général*, intagen i handlingarna till XVIII FIDE-kongressen 3-6 juni 1998, Del III, s. 314-346.

Utrikessekretessen, Betänkande av Utredningen om utrikessekretessen, SOU 1994:49.

Författningstexter

1. Rådets förordning 354/83/EEG, Euratom av den 1 februari om öppnandet för allmänheten av Europeiska ekonomiska gemenskapens och Europeiska atomenergigemenskapens historiska arkiv (EGT L 43, 15.2.1983, s. 1).
2. Beteenderegler angående allmänhetens tillgång till rådets och kommissionens handlingar 93/730/EG (EGT L 340, 31.12.1993, s. 41).
3. Rådets beslut 93/731/EG av den 20 december 1993 om allmänhetens tillgång till rådets handlingar (EGT L 340, 31.12.1993, s. 43).
4. Kommissionens beslut 94/90/EKSG, EG, Euratom av den 8 februari 1994 om allmänhetens tillgång till kommissionens handlingar (EGT L 46, 18.2.1994, s. 58).

Utskriftsdatum: 1999-01-29 Sidan 14

Utskrift från Norstedts EU 1998:2

5. Rådets beslut 96/705/EG av den 6 december 1996 om ändring av beslut 93/731/EG